

بررسی مزایا و معایب نظام آموزشی (3-3-6)

Studying the Advantage and Disadvantage of Educational System (6-3-3)

نوشین رجب زاده^۱، محمد رضا طیبی میبدی^۲، سید محمد علیرضایی میبدی^۳،

محمد رضا دهقانی فیروزآباد^۴

Nooshin Rajabzadeh, Mohammad Reza Taiebi Meibodi, Seyed Mohammad
Alirezaee Meibodi, Mohammad Reza Dehghani Firoozabad

یزد بلوار شهید قندی خیابان معراج کوچه معراج 4

یزد میبد خیابان امام خمینی کوچه نسترن 14

بلوار شهید جعفری نژاد کوچه سفال 6

یزد میبد خیابان شهید دستغیب کوچه شهید زارع پور

tayebi72418@yahoo.com

چکیده

¹ رئیس اداره آموزش و پژوهش استان یزد

² دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان یزد

³ دانشجوی کارشناسی دبیری ریاضی دانشگاه فرهنگیان یزد

⁴ دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان یزد

محققان تعلیم و تربیت در ایران برای رفع مشکلات نظام آموزشی دست به تصمیمی بزرگ زده اند. با انجام این طرح نظام آموزشی ایران در سال تحصیلی 92-91 دچار تغییراتی بزرگ شد. پایه ششم به ابتدایی اضافه شد و دوره راهنمایی به دوره اول دبیرستان بدل شد و نظام آموزشی به نظام 6 3 3 تبدیل شد. ریشه ایجاد تغییر نظام آموزشی را باید در طرح غیرکارشناسانه دوره پیش دانشگاهی جستجو کرد؛ مسئولان با حذف این دوره عملاً یک سال تحصیلی اضافه آورده و به دنبال جایی می گشتند که آن یک سال را در آنجا جایگزین کنند، تصمیم آن ها ایجاد پایه ششم ابتدایی بود. این تغییرات مزیت ها و معایبی دارد. این طرح ویژگی های رشد عاطفی، هوشی و فکری دانش آموزان را در برمی گیرد؛ چرا که در شش سال اول این ویژگی ها نزدیک به هم است. همچنین دوره متوسطه نیز به دو دوره سه ساله اول متوسطه و سه ساله دوم تقسیم شده که با توجه به شرایط دوران بلوغ و نوجوانی این تقسیم بندی ها مناسب است؛ اما در آن سو شاید اصلی ترین مشکل اجرای طرح، کمبود معلمان در دوره ابتدایی است. همچنین شتابزدگی در اجرای آن باعث شد تا مشکلات دوچندان شود.

کلید واژه: نظام آموزشی، آموزش و پرورش، مدرسه، دانش آموز

بیان مسئله

با تغییر نظام آموزشی 6-3-3 مجموعه تحولات ساختار مدارس تکمیل می شود. ساختار نظام آموزش در حالی از سال تحصیلی آینده به 6، 3 و 3 تغییر می کند و کلاس ششم ابتدایی به دوره ابتدایی اضافه می شود برخی معتقدند این تغییر ساختار، ریشه در بیش از 40 سال قبل دارد و به روزهایی که دوره 12 ساله آموزش عمومی، شش سال ابتدایی و شش سال متوسطه داشت، برمی گردد؛ ولی از سال 1346 این نظام به پنج سال ابتدایی و سه سال راهنمایی و چهار سال متوسطه تغییر شکل داد. از حدود سال 70 نیز چهارساله دوره متوسطه به سه سال کاهش و یک سال پیش دانشگاهی به آن اضافه شد. از سال تحصیلی 92-91 هم ششم ابتدایی به نظام آموزش بازگشت و همچنین دوره راهنمایی به دبیرستان منتقل یافت و دوره دبیرستان به دو دوره 3 ساله اول و دوم تغییر یافت تا مجموعه تحولات ساختار مدارس تکمیل شود.

مقدمه

ماشین ها را فقط افراد محدودی می توانند تعمیر کنند. متخصصان خاصی صلاحیت مداوای بیماران را دارند. اسب ها به وسیله مربیان معدودی تربیت می شوند. این به هیچ وجه بد نیست و نیاز به تخصص، تجربه و علاقه در هر کاری لازم است. آموزش و پرورش نیز به خاطر موقعیت حساسی که در پرورش کودکان و نوجوانان دارد بیش از هر نهاد دیگری به متخصص نیازمند است. در بسیاری از کشورها معلمی مهم ترین شغل و حرفه محسوب می شود. حرفه ای که حساسیت بسیار زیادی نیز دارد. به تازگی وزارت آموزش و پرورش اثبات کرده است تربیت کودکان از تعمیر ماشین ها، مداوای بیماران و تربیت اسب ها راحت تر است. در سیستم جدید آموزشی که معروف به شش. سه. سه است دوران ابتدایی یک پایه ارتقا داده شد و دوره راهنمایی به دوره اول دبیرستان تبدیل شد. در این مقاله سعی خواهد شد کاستی ها و مزیت های این طرح را بررسی کنیم.

ضرورت تحقیق

تغییر سازنده در هر نظامی نشانه پویایی آن نظام آموزشی است و نظام‌های بسته هیچ‌گاه نتوانسته‌اند به مرحله شکوفایی و هدف‌های غایی خود دست یابند؛ بنابراین در سال‌های متوالی، سبک نظام آموزشی دچار تغییرات بسیاری گشته است. وزارت آموزش و پرورش مدام این سبک را تغییر می‌دهد و به دنبال بهترین نوع سبک می‌باشد؛ ولی به چه میزان توانسته است در این راه موفق شود و به هدف خود برسد؟ در این مقاله سعی بر این شده است مزایا و معایب این نوع نظام آموزشی (3-3-6) را مورد بررسی قرار دهیم. امیدواریم این مقاله بتواند به یاری نظام آموزشی کشور بیاید.

هدف کلی

ما در این مقاله مزایا و معایب نظام آموزشی (3-3-6) را مورد بررسی قرار دهیم.

اهداف جزئی

- 1- آشنایی با مزایای نظام آموزشی (3-3-6)
- 2- آشنایی با معایب نظام آموزشی (3-3-6)
- 3- تفاوت این نوع نظام آموزشی با دیگر سبک‌های نظام آموزشی

فرضیات پژوهش

- 1- نظام آموزشی (3-3-6) نسبت به دیگر سبک‌ها مشکلات بیشتری دارد.
- 2- بزرگ‌ترین عیب این سبک، عدم ظرفیت مدارس برای ایجاد یک کلاس جدید و هم‌جواری دانش‌آموز کلاس ششم با کلاس اول است.
- 3- این نوع سبک، باعث مشکلات فراوانی در زمینه آموزش دانش‌آموزان گردیده است.

سؤالات پژوهش

- 1- تا چه میزان نظام آموزشی (3-3-6) نسبت به دیگر سبک‌های نظام آموزشی موفق بوده است؟
- 2- مزایای این سبک نظام چه چیزهایی می‌تواند باشد؟
- 3- معایب نظام آموزشی (3-3-6) چیست؟

محدودیت‌های پژوهش

- 1- عدم دسترسی کامل به منابع معتبر
- 2- عدم تجربه کافی در زمینه نوشتن یک مقاله علمی-پژوهشی
- 3- نداشتن امکانات لازم جهت پژوهش گسترده

پیشینه پژوهش

(میر حسینی و پریخ، 1392) در چکیده مقاله خود اینگونه آورده اند. در جامعه‌های دانش محور کنونی، نیاز افراد برای همگامی با تحولات سریع، تسلط فناوری در تمام امور، دسترسی و استفاده از اطلاعات افزایش یافته است. کسب یادگیری مادام‌العمر که از چالش‌های اصلی در توانمندسازی افراد در دسترسی به اطلاعات است، مورد توجه نظام آموزشی در کشورهای مختلف قرار گرفته است. یکی از هدف‌های عمده این تغییرات، آموزش مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر به فراگیران است. یکی از هدف‌های طرح ارزشیابی تحصیلی در ایران نیز، به‌عنوان تحولی در نظام آموزشی ابتدایی، «آموختن چگونه آموختن» و تقویت مهارت‌های «یادگیری مادام‌العمر» در دانش‌آموزان است. مسئله اصلی پژوهش، آگاهی از این واقعیت است که آیا طرح توانمندی تحقق هدف نظام آموزشی یعنی پرورش مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر را دارد و آیا برای کتابخانه مدرسه که زیرساخت لازم برای چنین آموزشی را فراهم می‌کند، جایگاهی در طرح در نظر گرفته شده است؟ این پژوهش با روش پیمایشی انجام شد. برای گردآوری اطلاعات از نظرسنجی و تحلیل محتوای متون و اسناد مرتبط با طرح و واقعیت‌نمایی استفاده گردید. ابزارهای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه و سیاهه واری می‌باشند. جامعه مورد پژوهش را 81 معلم، مدیران 29 مدرسه مجری طرح در خراسان رضوی و کتابخانه‌های این مدارس تشکیل می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان داد گرچه در طرح جایگاه خاصی برای کتابخانه در نظر گرفته نشده است، ولی از دیدگاه مدیران و معلمان، وجود کتابخانه و استفاده از منابع غیردرسی برای پیشبرد آموزش ضروری است. همچنین، نتایج مقایسه وضعیت کتابخانه‌های مدارس با استانداردهای جهانی نشان داد این کتابخانه‌ها به دلیل نداشتن شرایط لازم نمی‌توانند به تحقق هدف‌های طرح در نظام آموزشی کمک کنند. تفاوت زیاد میان نگرش و عملکرد مدیران و معلمان مشخص می‌کند که آن‌ها شناخت لازم در مورد هدف‌های طرح و چگونگی اجرای آن را ندارند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که طرح توانمندی لازم برای پرورش مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر در دانش‌آموزان را ندارد. یافته‌ها و پیشنهادها این پژوهش، رهنمودهایی را برای تجدیدنظر، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی برای اجرای موفق طرح در اختیار برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران قرار می‌دهد.

ادبیات پژوهش

آموزش و پرورش

تاکنون تعریف واحد یا جامع و مانعی از «آموزش و پرورش» به دست نیامده است و اهل نظر، هر یک بر پایه تفکرات و تجربیات خود، تعریفی از آن ارائه داده‌اند. درباره مفهوم «آموزش و پرورش» باید در نظر داشت که «آموزش و پرورش» منحصر به افراد، زمان، مکان، یا عمل خاصی نیست؛ یعنی به‌طور مشخص «آموزش و پرورش» منحصر به مدرسه، کودکان، یا آموزش دروس خاصی نیست، بلکه «آموزش و پرورش» برای همه و در هر زمانی (ز گهواره تا گور) و هر مکانی است.

آموزش و پرورش عبارت است از «فرآیند هدایت و جهت‌دهی عمدی تجارب انسانی» (آریانپور، 1380)

نظام آموزشی

یک مجموعه پیچیده و به هم وابسته‌ای است که در آن اجزاء متشکله و زیر نظام‌ها به‌گونه‌ای سازمان‌یافته‌اند تا در اثر تعامل مداوم هدف‌های از پیش تعیین‌شده را تحقق بخشند.

تاریخچه‌ای از نظام آموزشی در ایران

مطالعه اسناد و مدارک مربوط به تاریخ آموزش و پرورش حاکی از آن است که نظام آموزشی کشور بارها دستخوش تغییر و تحول شده است. گاهی ساختار آن تغییر کرده و بعد از چند سال دوباره به همان ساختار قبلی بازگشته است.

نظام آموزش و پرورش نوین ایران از کودکستان‌ها، دبستان‌ها، مدارس راهنمایی، دبیرستان‌ها، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تشکیل شده است. نخستین بار در ۹ آبان ماه ۱۲۹۰ ه.ش مجلس شورای ملی، قانون تعلیمات اجباری را به تصویب رساند و در سال ۱۲۹۴ ه.ش نظارت دولت در امر آموزش و پرورش به صورت یک اصل متمم در قانون اساسی وارد شد و از این تاریخ به بعد نظام تعلیم و تربیت در ایران شکل منظم و متمرکزی به خود گرفت و نظارت دولت بر مراکز آموزشی جنبه قانونی یافت. نظام آموزشی کشور در آن زمان شامل کودکستان، دبستان، دبیرستان، مؤسسات عالی و دانشگاه بود. لازم به ذکر است نظام آموزش رسمی ایران در واقع پس از انقلاب مشروطه و پس از وضع قانون اساسی به وجود آمده است و تا قبل از آن تعلیم و تربیت در مکتب‌خانه‌ها سنتی ارائه می‌شد.

مروری بر تاریخچه تغییرات نظام آموزشی نشان می‌دهد که نظام آموزشی ایران طی ۱۰۰ سال حدود ۱۱ بار تغییر کرده است که در صفحات بعد آمده است. شایان ذکر است که تغییرات مصوب در سال ۶۷ که اجرای نظام ترمی واحد و استقرار دوره پیش‌دانشگاهی بود سرانجام در سال ۷۱-۷۰ ده درصد دانش‌آموزان متوسطه را تحت پوشش قرارداد.

دلایل تغییر نظام آموزش در سال ۶۷

دلایل متعددی در آن دوران باعث شد که نظام آموزشی تغییر کند و دوره پیش‌دانشگاهی ایجاد شود؛ مهم‌ترین دلایل آن عبارت است از:

طی دهه ۷۰ تعداد دانش‌آموزان متوسطه از حدود ۱/۹ میلیون نفر به ۵ میلیون نفر و شمار دانش‌آموختگان متوسطه از سالانه حدود ۲۸۰ هزار نفر به ۷۰۰ هزار دانش‌آموخته دیپلمه افزایش یافت. در این میان بیش از ۸۰ درصد دانش‌آموختگان دیپلمه از ورود به دانشگاه باز می‌ماندند و به‌ناچار به بازار روی می‌آوردند بدون اینکه مهارت لازم را کسب کرده باشند. در این سال‌ها تنها ۸/۴ درصد دانش‌آموزان متوسطه جذب رشته‌های فنی و حرفه‌ای می‌شوند و همه این عوامل باعث شد که دوره پیش‌دانشگاهی ایجاد شود و افراد علاقه‌مند به ورود به دانشگاه از دیگر دانش‌آموزان جدا شوند. همچنین برنامه‌های آموزشی رشته‌های نظری نیاز دانشگاه‌ها را برطرف نمی‌کرد و دانش‌آموزان قبل از ورود به دانشگاه باید دروسی را به‌عنوان پیش‌نیاز می‌گذراندند.

تغییرات انجام شده در نظام آموزشی در سال ۷۱ - ۷۰

برای این منظور روش امتحانات ترمی که مشابه نظام آموزشی دانشگاه‌هاست طراحی شد و از این زمان نظام ترمی واحد مستقر شد که در واقع راه‌حلی برای کاهش افت تحصیلی و ترک تحصیل بود.

2- تغییر ساختار نظام آموزشی متوسطه و طراحی شاخه کاردانش

3- کاهش طول دوره آموزش متوسطه از ۴ سال به ۳ سال و ایجاد دوره پیش‌دانشگاهی:

در این روش دانش آموزان متوسطه در رشته‌های نظری پس از پشت سر گذاشتن ۳ سال تحصیل موفق به اخذ دیپلم می‌شدند و دانش آموزان رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش نیز با اخذ گواهینامه مستقیم وارد بازار کار می‌شدند؛ اما دانش آموزان علاقه‌مند به ورود به دانشگاه پس از گذراندن دوره پیش‌دانشگاهی مجوز ورود به دانشگاه را دریافت می‌کردند. دانش آموزان در این روش که هنوز هم ادامه دارد باید حدود تعدادی واحد درسی را بگذرانند.

4- ارائه درس‌ها به شکل واحدهای درسی در هر ترم شبیه نظام آموزش عالی در این روش دانش آموزان ملزم به گذراندن واحدهای درسی بودند که هر سال ۲ ترم تحصیلی را شامل می‌شد.

جدول تغییرات نظام آموزشی طی ۱۰۰ سال

سال ۱۲۹۱ ایجاد دوره ۳ ساله متوسطه (دوره ابتدایی ۶ ساله بوده است)

طی سال‌های ۹۳-۱۲۹۲ تغییر دوره ۳ ساله آموزش متوسطه به ۶ سال و همچنین ایجاد دوره تعلیمات عمومی ۱۲ ساله

سال ۱۳۱۰ تقسیم دوره ۶ ساله آموزش متوسطه به دوره اول و دوم بر پایه دستورالعمل مصوب شورای عالی معارف و تقسیم دوره دوم به ۲ رشته ادبی و علمی (استقرار نظام 3-3-6)

طی سال‌های ۳۵ - ۱۳۳۴ تقسیم دوره دوم متوسطه به رشته ادبی، ریاضی، طبیعی، خانه‌داری، کشاورزی، فنی بر پایه مصوبه شورای عالی فرهنگ

سال ۱۳۳۷ افزودن ۲ رشته فنی و حرفه‌ای و هنرستان به دوره دوم متوسطه

طی سال‌های ۴۶ - ۱۳۴۵ تغییر نظام آموزشی کشور به سیستم 4-3-5 (ابتدایی ۵ سال راهنمایی ۳ سال و متوسطه ۴ سال و ایجاد دوره راهنمایی)

سال ۱۳۵۰ تغییر طرح نظام آموزشی و دوره آموزش متوسطه به ۳ سال و تعیین سال چهارم دبیرستان به‌عنوان دوره یک‌ساله آموزش تکمیلی، به‌منظور آمادگی برای تحصیلات دانشگاهی و استمرار نظام 1-3-3-5

سال ۱۳۵۳ تقسیم آموزش متوسطه به ۳ شاخه آموزش متوسطه ۴ ساله نظری، جامع و فنی و حرفه‌ای

سال ۱۳۵۴ تقسیم آموزش متوسطه به ۲ شاخه متوسطه عمومی با ۲ زیرشاخه و متوسطه فنی که مدت تحصیل ۳ سال بود.

سال ۱۳۵۵ بازگشت به دوره ۴ ساله آموزش متوسطه و حذف یک سال آمادگی تحصیلات دانشگاهی

سال ۱۳۶۷ تصویب طرح تغییر نظام آموزشی که این طرح در مرحله و ظرف مدت ۷ سال به اجرا درآمد. اجرای نظام ترمی واحدی و استقرار دوره پیش‌دانشگاهی استمرار مجدد نظام 1-3-3-5

سال ۱۳۷۶ تبدیل نظام ترمی واحدی به سالی واحدی

سال ۱۳۹۱ تبدیل نظام آموزشی از 1-3-3-5 به 3-3-6

ویژگی های نظام آموزشی جدید

نظام آموزشی جدید ویژگی‌های رشد عاطفی، هوشی و فکری دانش‌آموزان را دربرمی‌گیرد؛ چرا که در شش سال اول این ویژگی‌ها نزدیک به هم است، درحالی‌که اقتضات این خصوصیت‌ها در شش سال دوم نظام آموزشی متفاوت است و در این نظام دانش‌آموزان در یک گروه دسته‌بندی شده‌اند. مطابق بررسی‌های کارشناسی صورت گرفته در سند ملی آموزش و پرورش و همچنین از بعد روانشناسی حضور دانش‌آموزان 7 تا 13 ساله در کنار یکدیگر بسیار مناسب است. همچنین دوره متوسطه نیز به دو دوره سه‌ساله اول متوسطه و سه‌ساله دوم تقسیم شده که با توجه به شرایط دوران بلوغ و نوجوانی این تقسیم‌بندی‌ها مناسب است. البته این نظام نیز ممکن است کاستی‌هایی داشته باشد چرا که هیچ طرحی وجود ندارد که به‌صراحت بگوییم هیچ عیب و نقضی نداشته و یا در اجرا با مشکل مواجه نمی‌شود و ممکن است در حین اجرای این طرح با مشکل کمبود فضا و یا نیروی انسانی مواجه شویم. در حال حاضر در اجرای برنامه 3-3-5 در برخی مناطق مدارس ضمیمه داریم که نشان می‌دهد برخی مشکلات همچنان وجود دارد اما مطالعات انجام‌شده برای اجرای نظام 3-3-6 یک اطمینان‌خاطری را به همراه دارد.

مزایای نظام آموزشی (3-3-6)

مهم‌ترین هدف از ایجاد ساختار آموزش جدید را آماده کردن دانش‌آموزان برای کسب آداب و مهارت‌های زندگی اجتماعی است. از آنجا که دوره ابتدایی را دوره آموزش عمومی و بسیار تأثیرگذار برای دانش‌آموزان می‌دانیم، بنابراین اگر یک سال به این دوره اضافه شود، دانش‌آموزان توانایی بیشتری برای حضور در اجتماع و فعالیت‌های مشارکتی پیدا می‌کنند. در ساختار آموزشی جدید سعی شده حافظه محوری در دانش‌آموزان به تفکر فلسفی تغییر یابد، ضمن اینکه محتوای کتب درسی در ساختار جدید به شکلی طراحی شده است که در ذهن دانش‌آموز ایجاد مسئله کرده و او را به دنبال راه‌حل بکشاند. با تصویر قانون حذف کنکور و امکان شرکت همه فارغ‌التحصیلان در دانشگاه فلسفه ایجاد دوره پیش‌دانشگاهی از بین رفته است و آموزش و پرورش با انتخاب ساختار جدید به‌جای این دوره بر آموزش عمومی تأکید بیشتری می‌کند. ساختار 3-3-6 فرصت بیشتری را برای انطباق زبانی و رفع مشکلات یادگیری کودکان در مناطق دوزبانه فراهم می‌کند و فاصله میان کودکان متعلق به مناطق غیرفارسی‌زبان و کودکان فارسی‌زبان را کاهش می‌دهد.

افزایش طول دوره ابتدایی امکان بهره‌برداری بهینه از منابع را فراهم خواهد کرد و باکم شدن فاصله آموزشی بین دوره ابتدایی و راهنمایی پیش‌بینی می‌شود که میزان مردودی در پایه اول راهنمایی کاهش یابد.

1- گذراندن هر سه سال با یک معلم

یکی از برنامه‌های آموزش و پرورش در زمان اجرای نظام جدید استفاده از یک معلم ثابت برای هر سه سال است؛ به این نحو که آموزش در سه سال اول ابتدایی با یک معلم و سه سال دوم ابتدایی نیز توسط یک معلم انجام شود؛ چرا که دانش‌آموزان مقطع ابتدایی به لحاظ شرایط سنی و وابستگی‌های عاطفی به معلمان خود اگر با تغییر معلم در هر پایه مواجه نشوند تأثیر خوبی در فرآیند یادگیری آن‌ها خواهد داشت.

به گفته معاون آموزش متوسطه وزیر آموزش و پرورش (ایسنا، 1390/10/17)، پس از استقرار ساختار 3-3-6 و همچنین ایجاد زیرساخت‌های لازم به سمتی حرکت خواهیم کرد که بخشی از مدارس ابتدایی سه سال اول و بخش دیگر نیز سه سال دو ابتدایی را تحت پوشش قرار دهند. دوران ابتدایی نقشی اساسی و کلیدی در شکل‌گیری شخصیت و روابط اجتماعی دانش‌آموزان دارد لذا اولویت و حساسیت و رویکرد آموزش و پرورش با دوره ابتدایی است از این رو تغییر کتب و محتوای آموزشی همسو با برنامه درس ملی و در راستای افزایش کیفیت آموزش در این دوره تدوین شده است. در اجرای نظام جدید آموزشی تلاش شده تا حوزه‌های زیستی، اجتماعی، اخلاقی، پژوهشی، دانش، فناوری و دینی و مهارتی مورد توجه ویژه قرار گیرد. نظام جدید به صورت تدریجی اجرا می‌شود لذا پس از استقرار ششم ابتدایی و دوره‌های جدید این نظام، دوره پیش‌دانشگاهی برای همیشه حذف و دیپلم آموزش و پرورش و دوره‌های تحصیلی تعلیم و تربیت 12 ساله خواهد شد.

2- رفع مشکل افت تحصیلی در پایه ششم ابتدایی

حمیدرضا حاجی‌بابایی (پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، 1390/10/28) در گردهمایی روسای ادارات سنجش و مسئولان سیستم‌های مکانیزه استان‌های کشور، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش را به منزله نقشه راه دانست و افزود: همه برنامه‌ها و طرح‌های آموزش و پرورش بر اساس این سند صورت می‌گیرد و از یک پشتوانه کارشناسی شده برخوردار است. وی بابیان اینکه 67 درصد کشورهای دنیا در نظام آموزشی خود دوره ابتدایی را شش ساله برگزار می‌کنند، تصریح کرد در سند تحول آموزش و پرورش 131 راهکار وجود دارد که همه آن‌ها باید اجرایی شود.

حاجی‌بابایی با طرح این سؤال که چرا همه دانش‌آموزان کشور باید در پایه اول دبیرستان همه دروس تخصصی از جمله ریاضی، فیزیک، شیمی، عربی و علوم زیستی را بخوانند و در پایه دوم دبیرستان وارد رشته تخصصی مورد علاقه خود شوند، خاطر نشان کرد: بر اساس سند تحول بنیادین، کتاب‌ها و روش‌های تدریس باید تغییر کند و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در پایه سوم راهنمایی صورت گیرد.

وی جایگاه آموزش و پرورش در نظام تعلیم و تربیت را رفیع توصیف کرد و افزود: کتاب‌های درسی باید در پنج حوزه علم، عمل، اخلاق، دین و تفکر تعریف شود.

وزیر وقت آموزش و پرورش با اعلام اینکه روش‌های تدریس گذشته پاسخگوی نیازهای آموزشی کشور نیست، یادآور شد: هوشمندسازی مدارس یکی از راهکارهای تغییر روش‌های تدریس گذشته است تا دانش‌آموزان از طریق فناوری‌های نوین به فراگیری آموزش‌های لازم بپردازند. با تصویر قانون حذف کنکور و امکان شرکت همه فارغ‌التحصیلان در دانشگاه فلسفه ایجاد دوره پیش‌دانشگاهی از بین رفته است و آموزش و پرورش با انتخاب ساختار جدید به جای این دوره بر آموزش عمومی تأکید بیشتری می‌کند.

3- تکمیل و عملی شدن مهارت‌های زندگی در پایه ششم ابتدایی با توجه به در نظر گرفتن ماده درسی مهارت‌های زندگی در آن پایه.

- 4- در حال حاضر نیروهای آموزشی مجرب جذب دوره‌ی پیش‌دانشگاهی می‌شوند که با اجرای این طرح امکان توزیع متعادل نیروها فراهم می‌شود.
- 5- با توجه به اینکه بچه‌ها در این سن هنوز آمادگی مواجه شدن با گروهی از معلمین را ندارند (برای هر درس یک معلم) این امر باعث بیشترین افت تحصیلی می‌شد که پایه ششم می‌تواند این امر را یک سال به تأخیر اندازد و دانش‌آموزان آمادگی بیشتری پیدا کنند.

معایب نظام آموزشی (3-3-6)

با اجرای سیستم ۳-۳-۶ در نظام آموزشی ممکن است دانش‌آموزان کوچک‌تر از سوی دانش‌آموزان بزرگ‌تر مورد خشونت بدنی واقع شوند. در مورد آسیب‌های روان‌شناختی اجرای سیستم ۳-۳-۶ در مدارس نیز می‌توان گفت: با اجرای این سیستم، کودکان در مقطع پیش‌دبستانی اول و دوم ابتدایی با دانش‌آموزان اول راهنمایی در یک مدرسه تحصیل می‌کنند؛ در این شرایط ممکن است دانش‌آموزان کوچک‌تر در تعامل با بزرگ‌ترها با برخی مسائل بسیار زودتر از آنچه که لازم است، آشنا می‌شوند. هم‌اکنون مدارس با دانش‌آموزان کلاس پنجم نیز این مشکل را دارند، چرا که برخی مسائل در بین آن‌ها مطرح می‌شود و آن‌ها در تعامل با دانش‌آموزان کوچک‌تر این موضوعات را مطرح می‌کنند. هر فرد یک دوره گذار رشد دارد که سنین ۱۲ تا ۱۵ سالگی است؛ در این دوره فرد به بلوغ می‌رسد و ارتباط جدی او با دنیای خارج شروع می‌شود، در این دوره ارتباط با شبکه‌های مجازی و تأثیر گروه همسالان خیلی زیاد می‌شود و روابط با جنس متفاوت از اهمیت بیشتری برخوردار است.

مسئولان آموزش و پرورش می‌گویند که این نظام نتیجه مطالعات تطبیقی و مقایسه نظام آموزشی کشور ما و 123 کشور دنیا است، نگاهی به تاریخ آموزش و پرورش ایران نشان می‌دهد که سیستم 6-3-3 تا سال 1345 شمسی در آموزش و پرورش ایران برقرار بوده و نظامی صد درصد بومی است. تغییر ساختار کنونی هم نوعی بازگشت به ساختار قدیمی آموزش و پرورش محسوب می‌شود.

شاید اصلی‌ترین مشکل اجرای طرح، نیاز به جابه‌جایی احتمالی معلمان از دوره راهنمایی به دوره ابتدایی است. کاری که در نگاه اول ساده به نظر می‌رسد. در اولین سال اجرای طرح، مدارس راهنمایی با دوسوم ظرفیت واقعی خود کار می‌کنند و یک‌سوم معلمان و کادر اداری مدارس راهنمایی یعنی حدود 75 هزار نفر در لیست افراد مازاد بر نیاز قرار می‌گیرند.

طرح انتقال معلمان راهنمایی به ابتدایی منتفی است زیرا به دلیل مزیت کار در دوره راهنمایی حتی یک درصد دبیران راهنمایی داوطلبانه حاضر به تغییر مقطع و انتقال به دوره ابتدایی نیستند و از طرفی نمی‌توان به‌صورت اجباری آن‌ها را منتقل کرد و به دوره ابتدایی فرستاد. معلمان مازاد خواه‌ناخواه در دوره راهنمایی می‌مانند. پیش‌بینی می‌شود عده‌ای از آن‌ها در پست‌های کم‌اهمیت سازماندهی شوند، اما اکثر آن‌ها باید عنوان معلم رزرو و معلم مازاد را از آن خود کنند. این مشکل تا 3 سال ادامه دارد زیرا در دو سال بعدی به ترتیب مدارس راهنمایی کلاس دوم و سوم نخواهند داشت.

- 1- عدم توانایی آموزگاران و دبیران برای آموزش تعداد متنوع کتاب‌های درسی با مفاهیم متنوع در صورتی که با یک کلاس و یک معلم تدریس شود.
- 2- تفاوت زیاد سنی دانش‌آموزان ابتدایی مخصوصاً در مناطق روستایی و عشایری که معمولاً دانش‌آموزان در کلاس‌های چندپایه و مختلط (پسر و دختر) هستند مشکل بیشتر نمایان می‌شود.
- 3- سرمایه‌گذاری نظام آموزش و پرورش بر روی شکل ساختار دوره‌ها می‌تواند مانعی بر سر راه تغییر محتوا باشد.

- 4- همراهی معلمان با دانش آموزان از پایه اول تا سوم ابتدایی در عمل گاهی باعث بروز مشکلاتی برای دانش آموزان و معلمان خواهد کرد.
- 5- بدون نظرخواهی قبلی و برنامه ریزی قبلی می باشد.
- 6- اجرا نکردن طرح به صورت آزمایشی در منطقه ای محدود.
- 7- شتاب زدگی بیش از حد اجرای آن

نتیجه گیری

ریشه ایجاد تغییر نظام آموزشی را باید در طرح غیر کارشناسانه دوره پیش دانشگاهی جست و جو کرد؛ به این ترتیب که مسئولان با حذف این دوره عملاً یک سال تحصیلی اضافه آورده اند و به دنبال جایی می گردند که آن یک سال را در آنجا جایگزین کنند، غافل از اینکه با ایجاد پایه ششم ابتدایی این کار عملی نخواهد بود زیرا یک طرح روبنایی است، لذا پیشنهاد می شود این یک سال اضافه را که روی دست مسئولان آموزش و پرورش مانده به اول دوره ابتدایی اضافه کنند. به این ترتیب که یک سال دوره پیش دانشگاهی به دوره پیش دبستانی اضافه شود که در عمل هم دوره ابتدایی به 6 سال افزایش پیدا کند و هم خواسته مسئولانی که 3-3-6 است عملی شود. تأمین معلم و فضای آموزشی برای پیش دبستانی مسلماً بسیار سهل و آسان تر از ششم ابتدایی خواهد بود و نکته بسیار مهم این که برای تحول بنیادین یک ساختمان 12 طبقه از طبقه ششم شروع نمی کنند بلکه باید از طبقه اول (پیش دبستانی) شروع کنند.

نظام آموزشی جدید نظامی قدرتمند و خوب می باشد؛ اما در اجرای آن نیازمند دقت و زمان بیشتری بوده است. بهتر بود وزارت آموزش و پرورش ابتدا این طرح را به صورت آزمایشی در یک منطقه اجرا می نمود و با داشتن چشم انداز بلندمدت و فراهم کردن امکانات دست به تغییر تدریجی نظام آموزشی و تبدیل به نظام آموزشی حال حاضر می زد. همچنین به مانند دوره دبیرستان که به دو دوره تقسیم شد دوره دبستان نیز این گونه گردد تا از آسیب های تماس دانش آموزان کلاس های بالاتر در مواجهه با دانش آموزان پیش دبستانی و سال های ابتدایی دبستان پیش گیری شود.

پیشنهادها

- 1- جداسازی رده ی سنی 6 تا 9 ساله از 10 تا 12 ساله
- 2- توجه خانوادها و دانش آموزان

3- تخصصی شدن دروس پایه‌های سوم تا ششم ابتدایی

4- فراهم نمودن امکانات و تامین نیروها قبل از شروع سال تحصیلی جدید

۵- حذف سال پیش‌دانشگاهی

۶- اجرای این طرح و تغییر یکباره ساختار دوره‌های تحصیلی بدون هماهنگی با اهداف پرهزینه، کم فایده و زیانبر است و بهتر است به رفع مشکلات ساختار فعلی بپردازیم.

لازم به ذکر است که اکثر معلمان اطلاعی از طرح و چگونگی اجرای آن ندارند بهتر است ابتدا معلمان به‌خوبی توجیه شوند و با چگونگی اجرای طرح آشنا باشند.

منابع

ایرانی، محمد. (1392). درباره نظام آموزشی 3-3-6. جامعه خبری تحلیلی الف.

پوررحیمی، ساسان. (1390). معایب نظام 3 3 6.

توانا، فاطمه. (1391). بررسی تاریخچه تغییرات نظام آموزشی طی ۱۰۰ سال گذشته. ویژه‌نامه نوروز خراسان.

Global Conference

on

New Horizons in
Humanities, Future Studies
and Empowerment

2016 January 28

شواری انقلاب فرهنگی. (1389). سند تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران.

حسینی نژاد قندی، حسین. (1390). نظام تعلیم و تربیت گذشته، حال و آینده. روزنامه همشهری.

نادری، ناهید (1391). مزایای نظام 6 3 3.